

כאב בלתי נסבל

קובץ השירים 'שמרי על הקיכלי' מצליח לגעת בעדינות וביופי רב בצער שמסיבה האלימות הגברית לנשים האפגניות ובזעם שהיא מעוררת

שמרי על הקיכלי // צילה זןבר צור | אסיה | 135 עמ'

נשים תחת משטר הטליבאן באפגניסטן | צילום: גטי אימג'ס

צילה זןבר צור היא משוררת וחוקרת תרבות מרכז אסיה, שעוסקת בחקר התרבות הנשית באפגניסטן, בעיקר כפי שהיא משתקפת אצל יוצאות אפגניסטן בישראל. היא עצמה בת ליוצאי אפגניסטן, ושירה מושפעת מאוד מעבודתה כחוקרת – הם כתובים בהשראתה של שירת הנשים האפגניות, ויש בהם עידון רב, יופי צלול וענג, לצד

אלי הירש || קורא שירה

זןבר צור, אבל מעניק ליופי הזה משמעות חדשה: הוא חדל להיות תכלית לעצמו, ומתגלה כטכניקה אפקטיבית במיוחד של כתיבה פוליטית. הוא לא רק שופך אור על הסבל של נשות אפגניסטן, אלא גם מעצים ומחדר את המחאה ואת הזעקה, ובעיקר את התביעה לתיקון. והמפגש הזה, בין שירת נשים מעורנת, המבוססת על איפוק וחוכמה, לבין אלימות גברית שיטתית, מעניק לספר עצמה יוצאת דופן. אפשר להעריך מה הוביל לשינוי הזה בשירתה של זןבר צור – קודם כל אירוע היסטורי דרמטי: ההשתלטות המחורשת של הטליבאן על אפגניסטן, שגרמה להירדדות נוספת במעמדה של הנשים במדינה. אבל ייתכן שגורם מסייע לשינוי נמצא למי שוררת גם במאורע צנוע יותר שהתרחש בראשית השנה – פרסום ספרה פרוץ הדרך של מרווה זוהר 'הפלא הוא, תמיד היה, אינסופי כמו הצער'. זןבר צור כתבה רשימת ביקורת נלהבת ומעמיקה במיוחד על ספרה של זוהר, וניכר היה שהיא שואבת ממנו תעצומות נפש. שני הספרים מבוססים על אסטרטי

ניה דומה, המאונת בין סיפורה האישי של המשוררת לבין האפשרות שניתנת לה כחוקרת וכמתעדת, וכי עיקר כאקטיביסטית פמיניסטית, להעניק קול לא רק לעצמה אלא לנשים רבות נוספות, שלא תמיד יכולות לספר בעצמן את סיפורן. ואכן, היסוד התי עוודי ב'שמרי על הקיכלי' הוא משמעותי במיוחד, שכן רוב השירים כתובים כעיוורים פואטיים של ערויות שזןבר צור אספה במסגרת עבודתה שהדה שלה כחוקרת, הן מישראליות ממוצא אפגני והן מפליטות אפגניות באירופה. ברור שהעדות היא בראש ובראשונה צורה ספרותית שהמשוררת משתמשת בה – זהו ספר שירה, לא מאמר היסטורי – אלא שהשימוש בפואטיקה העדות הוא רגיש, חד וממוקד, ומאפשר למשוררת להרחיב מאוד את המנעד התברתי והפוליטי של שירתה. וברקע מרחפת צורה ספרותית נוספת שזןבר צור מתארת בהקדמה לספרה – סוגה של שירה אפגנית עממית המקובלת בין שכני הפשטו ומבוצעת בעיקר על ידי

הנשים החקמות שלנו

המבנות סריגוֹנֶשֶׁת
אומרות שיש שלושה סוגים של מות:
מות גופני, מות רוחני ומות הזקרון
שהוא הגורף מכל.
אני,
אני פוחדת לשכח
מי אני
מי היו אמהותי
לשם מה אני כאן.
בכל בקר אני אוספת
את תודעתי
כמו אבקני פרחים
ושוקרת.
כל אשקה
מהם תיי.

למחזורי הגוף, הפריזן והטבע. ●